

UCHWAŁA NR X/69/24
RADY MIEJSKIEJ W PSZCZYNIE

z dnia 24 października 2024 r.

**w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania
Problemów Alkoholowych, Behawioralnych i Narkomanii na rok 2025**

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2024 r. poz. 1465), art. 4¹ ust. 2 i ust. 5, art. 18² ustawy z dnia 26 października 1982 roku o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2023 r. poz. 2151, z późn. zm.) oraz art. 10 ust. 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. z 2023 r. poz. 1939, z późn. zm.)

Rada Miejska w Pszczynie uchwala, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Behawioralnych i Narkomanii na rok 2025, który stanowi załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Pszczyny.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady

Leszek Szczotka

GMINNY PROGRAM PROFILAKTYKI I ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW ALKOHOLOWYCH, BEHAWIORALNYCH I NARKOMANII NA ROK 2025

Rozdział 1. Wstęp

§ 1. 1. Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Behawioralnych i Narkomanii na rok 2025, zwany dalej Programem, określa gminną strategię w zakresie profilaktyki ale także minimalizowania szkód wynikających z nadużywania alkoholu, narkotyków oraz uzależnień behawioralnych. Program stanowi kontynuację działań realizowanych przez gminę w latach wcześniejszych. Realizację zadań z zakresu zdrowia nakłada na samorządy gminne art. 7 ust. 5 ustawy z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2024 r., poz. 1465), natomiast zadania własne w wyżej wymienionym temacie wynikają bezpośrednio z art. 4¹ ust. 1 i ust. 2 ustawy z dnia 26 października 1982 roku o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2023 r., poz. 2151 z późn. zm.) oraz art. 10 ust. 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. z 2023 r., poz. 1939, z późn. zm.). Elementem programu są uzależnienia behawioralne, czyli grupa objawów związanych z wielokrotnym, długotrwałym i utrwalonym powtarzaniem konkretnej czynności. Zazwyczaj są to zachowania akceptowalne społecznie. Wspólną cechą tych uzależnień jest zaburzona kontrola impulsów, którym osoba z takimi problemami nie jest w stanie się oprzeć, a poddanie się im przynosi poczucie ulgi. Do grupy uzależnień behawioralnych zaliczają się najczęściej: uzależnienie od użytkowania sieci internetowej, uzależnienie od używania telefonu, komputera i gier komputerowych, zakupoholizm, kompulsywne objadanie się, pracoholizm, seksoholizm, patologiczny hazard. Ich specyfiką jest między innymi utrata kontroli nad tymi zachowaniami lub czynnościami. W związku z wprowadzeniem do Programu powyższych zadań powstały również nowe obowiązki dla samorządów.

2. Program określa lokalną, gminną strategię w zakresie:

- 1) profilaktyki zachowań ryzykownych wśród dzieci i młodzieży szkolnej oraz minimalizacji szkód zdrowotnych i społecznych wynikających z używania alkoholu, papierosów, narkotyków, dopalaczy oraz innych substancji uzależniających, w tym uzależnień behawioralnych;
- 2) praktycznej realizacji zadań własnych gminy i priorytetów, które wynikają z ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi, ustawy

o przeciwdziałaniu narkomanii, ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, a także ustawy o ochronie zdrowia.

3. Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Behawioralnych i Narkomanii na rok 2025 koresponduje ze Strategią Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Pszczyna na lata 2024-2030 w gminie. Obecność zagrożenia alkoholizmem i narkomanią i uzależnieniami behawioralnymi, a także innymi, destrukcyjnymi zachowaniami ryzykownymi, w szczególności dla młodzieży szkolnej, stwarza potrzebę wdrożenia systemu profilaktyki i rozwiązań wyżej wymienionych problemów, poprzez m. in.:

- 1) podejmowanie oraz późniejsze wspieranie systematycznych działań profilaktycznych wśród dzieci i młodzieży szkolnej, takich jak: informacja, edukacja, promocja zdrowego stylu życia;
- 2) wspieranie i zabezpieczenie specjalistycznej pomocy osobom zagrożonym uzależnieniem, a także osobom uzależnionym i ich rodzinom, ochronę przed przemocą domową, a w szczególności zapewnienie profesjonalnych form pomocy dzieciom z rodzin dotkniętych problemem alkoholowym;
- 3) wspieranie działań terapeutycznych, rehabilitacyjnych i reintegracyjnych realizowanych na rzecz osób uzależnionych i współuzależnionych;
- 4) ograniczenie dostępu do środków psychoaktywnych;
- 5) wspieranie sektora pozarządowego i wolontariatu, aktywnych instytucji, szkół i środowisk lokalnych, a także współpraca z nimi w przedmiotowym obszarze.

4. Działania zawarte w Programie finansowane są ze środków pochodzących z opłat za korzystanie z zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych.

Rozdział 2.

Używanie środków psychoaktywnych i zachowania ryzykowne

§ 2. 1. Najważniejszym źródłem informacji o zachowaniach ryzykownych wśród dzieci i młodzieży, są wyniki badań ogólnopolskich zrealizowanych na zlecenie m. in. Państwowej Agencji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Krajowego Biura ds. Przeciwdziałania Narkomanii, Krajowego Centrum Przeciwdziałania Uzależnieniom (od 2022 roku) oraz Krajowego Centrum ds. AIDS. Ponadto danych dostarczyła przeprowadzona w 2022 roku „Diagnoza uzależnień i innych zagrożeń społecznych oraz aktywności i potrzeb młodzieży na terenie miasta i gminy Pszczyna” przeprowadzona przez Instytut badawczy IPC. Podstawą określenia kierunków działań w Programie są również tematyczne opracowania, które sporządzane są przez wyżej wymienione podmioty i umieszczane na ich stronach. Istotną rolę stanowią także dane obrazujące sytuację w gminie, które zostają pozyskane od lokalnych podmiotów działających na rzecz ograniczenia problemu uzależnień i przemocy w rodzinie. Po analizie raportów zarówno ogólnopolskich jak i „Diagnozy uzależnień i innych zagrożeń społecznych oraz aktywności i potrzeb młodzieży na terenie miasta i gminy Pszczyna” wynika, że:

- 1) najczęściej używaną substancją psychoaktywną przez polską młodzież jest alkohol, a najpopularniejszym napojem alkoholowym jest piwo;
- 2) wiek inicjacji alkoholowej to 12 lat i więcej. Ponad połowa respondentów (58,5%) pierwszy raz próbowała alkoholu po ukończeniu dwunastego roku życia, w tym zdecydowana większość – w wieku 15 lat lub starszym;
- 3) tylko od 5% do 8% 17 - latków nie próbowało alkoholu;
- 4) częste picie alkoholu, w tym głównie piwa, deklarowało ok. 50% młodzieży w przedziale wiekowym 15 - 16 lat i aż ponad 80% młodzieży w przedziale wiekowym 17 - 18 lat;
- 5) 58,9% nastolatków deklaruje, że nigdy nie zdarzyło się im upić. Więcej niż co piąty nastolatek (22,7%) przyznaje, że ma jedno doświadczenie uczucia odurzenia po spożyciu alkoholu;
- 6) nikotyna jest drugą po alkoholu substancją psychoaktywną po którą sięga młodzież szkolna;
- 7) najczęstszy wiek inicjacji w odniesieniu do papierosów to 15 lat i więcej lat (24,7% nastolatków) lub 13 lat (22,4%);
- 9) około 8% nastolatków deklaruje codzienne palenie nikotyny, a regularne (co najmniej raz w tygodniu lub częstsze) około 12%;
- 10) trzecim pod względem częstotliwości używania przez młodzież, rodzajem substancji psychoaktywnych są przetwory konopi - haszysz lub marihuana. Szacuje się, że około 25% młodzieży w wieku 15 - 16 lat i około 43%

młodzieży w wieku 17 - 18 lat próbowało przynajmniej raz w życiu tych substancji, a około 10% - 15% używa tych narkotyków stosunkowo często (przynajmniej raz w miesiącu);

- 11) młodzież sięga również po leki psychotropowe, np. uspokajające lub nasenne, bez zalecenia lekarza, dotyczy to około 17% młodzieży w wieku 15 - 16 lat i około 18% w wieku 17 - 18 lat, przy czym zauważamy, że wskaźniki zażywania tych leków są prawie dwukrotnie wyższe wśród dziewcząt;
- 12) coraz większym problemem jest używanie, przez młodzież szkolną, ogólnodostępnych środków przeciwbólowych w celu odurzenia się - takie zachowanie deklarowało około 7% 15 i 16-latków;
- 13) około 10% - 12% osób w wieku 17 - 18 lat przyznało, że co najmniej raz w życiu sięgnęło po dopalacze (zwane dalej NSP) , a około 3% - 4% młodzieży w tym wieku zadeklarowało ich częste używanie;
- 14) w 2019 roku osoby grające na pieniądze (w czasie ostatnich 12 miesięcy) stanowiły 37,1% populacji osób w wieku powyżej 15 roku życia;
- 15) z ogólnopolskich badań wynika, że 3/4 Polaków w wieku powyżej 15 roku życia deklaruje korzystanie z Internetu, a uzależnione od niego jest 1,4% populacji;
- 16) młodzież szkolna nawet ponad 6 godzin dziennie może spędzać w mediach społecznościowych (np. Twitter, Facebook czy Skype) oraz gra w gry na urządzeniach elektronicznych (komputer, smartfon, konsola itp.);
- 17) co trzeci nastolatek (33,6%) ma objawy problemowego użytkowania Internetu, a trzech na stu osiąga bardzo wysokie wskaźniki problemów (3,2%);

2. Analizując przedmiotowy raport, można wyszczególnić następujące stwierdzenia:

- 1) profilaktyka powinna stanowić bezwzględny priorytet w działaniach w ramach rozwiązywania problemów alkoholowych, behawioralnych oraz przeciwdziałania narkomanii;
- 2) rozpowszechnienie używania substancji psychoaktywnych wyrównuje się wśród chłopców i dziewcząt, co stanowi wyzwanie dla działalności profilaktycznej;
- 3) jednym ze sposobów o potwierdzonej skuteczności, na ograniczenie spożycia alkoholu jest ograniczenie sprzedaży napojów alkoholowych;
- 4) wskazana jest koncentracja działań kontrolnych w zakresie sprzedaży napojów alkoholowych osobom niepełnoletnim;
- 5) należy uwzględnić tendencję młodzieży do względnie liberalnego podejścia do przetworów konopi czy przekonania o mniejszym ryzyku szkód związanych

z ich używaniem, niż w przypadku takich narkotyków jak heroina czy kokaina i w związku z tym dostosować odpowiednio przekaz profilaktyczny o charakterze edukacyjnym w tym przedmiocie;

- 6) wyniki badań wskazują, że problem uzależnień behawioralnych nasilił się w porównaniu z uzależnieniami chemicznymi;
- 7) działania kierowane do młodzieży, ich rodziców czy wychowawców należy weryfikować i szukać rozwiązań, które będą dostosowane do aktualnych potrzeb oraz nowych wyzwań.

Rozdział 3.

Cel Programu

§ 3. 1. Istotą Programu jest przeciwdziałanie uzależnieniom, w których mechanizm powstawania zaburzenia lub choroby jest podobny, niezależnie od substancji która wywołuje uzależnienie. Charakter działań podejmowanych w zakresie profilaktyki jest wspólny dla każdego rodzaju uzależnień.

2. Nadrzędnym celem Programu jest ograniczenie negatywnych zdrowotnych i społecznych skutków nadużywania alkoholu, środków psychoaktywnych oraz uzależnień behawioralnych poprzez:

- 1) kształtowanie wśród mieszkańców gminy właściwych postaw wobec picia alkoholu, zagrożeń behawioralnych, używania narkotyków oraz podejmowania innych zachowań ryzykownych;
- 2) zwiększenie świadomości społecznej w zakresie problematyki związanej z używaniem substancji psychoaktywnych oraz uzależnieniami behawioralnymi;
- 3) wspieranie działań edukacyjnych w zakresie szkodliwości spożywania alkoholu, zagrożeń behawioralnych i zażywania innych środków psychoaktywnych, promowanie abstynencji i postaw trzeźwościowych;
- 4) ograniczenie popytu i podaży środków psychoaktywnych;
- 5) redukcję szkód zdrowotnych i społecznych związanych z używaniem środków psychoaktywnych oraz przeciwdziałanie innym uzależnieniom;
- 6) przeciwdziałanie przemocy w rodzinie.

3. Osiągnięciu celów służyć będzie realizacja zadań wyszczególnionych w Rozdziale 4.

Rozdział 4.

Zadania Programu

§ 4. Do osiągnięcia celu Programu przewiduje się realizację zadań wynikających z art. 4¹ ust. 2 ustawy z dnia 26 października 1982 roku o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi oraz niniejszym Programie.

§ 5. Zadania ujęte w Gminnym Programie Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Behawioralnych i Narkomanii na rok 2025:

- 1) zwiększenie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób zagrożonych uzależnieniem, uzależnionych i współuzależnionych od alkoholu lub używających substancji psychoaktywnych, a także dotkniętych przemocą w rodzinie poprzez:
 - a) współdziałanie z poradniami leczenia uzależnień w zakresie zwiększania dostępności niezbędnych oddziaływań terapeutycznych, rehabilitacyjnych i resocjalizacyjnych,
 - b) wspieranie finansowe programów kierowanych do osób uzależnionych i współuzależnionych - wyjazdów terapeutycznych indywidualnych, rodzinnych oraz grupowych,
 - c) dofinansowanie świadczeń i usług związanych z profilaktyką alkoholową, narkotykową, współpraca z placówkami zajmującymi się rozwiązywaniem problemów alkoholowych i narkomanii,
 - d) wspomaganie działań służących podnoszeniu kwalifikacji zawodowych osób prowadzących terapię,
 - e) zakup i dystrybucja materiałów, ulotek, broszurek i książek na temat uzależnień,
 - f) wspieranie działalności grup wsparcia, finansowanie przejazdu i pobytu na spotkaniach trzeźwościowych;
- 2) Udzielanie osobom uzależnionym oraz członkom ich rodzin wsparcia psychologicznego, społecznego i prawnego. Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu i integrowanie ze społecznością lokalną:
 - a) stałe informowanie o możliwościach otrzymania pomocy w przypadku pojawiającego się problemu uzależnień lub przemocy w rodzinie,
 - b) wsparcie finansowe prowadzenia poradnictwa i konsultacji w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej, w tym poradnictwo specjalistyczne,
 - c) dofinansowanie wyjazdów integracyjnych, terapeutycznych, trzeźwościowych, warsztatów i rekolekcji z programem profilaktycznym,
 - d) finansowanie grup wsparcia dla osób doznających przemocy,

- e) tworzenie warunków do pracy Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Zespołu Interdyscyplinarnego, wynagrodzenia dla członków GKRPA za udział w posiedzeniach GKRPA oraz w posiedzeniach Zespołu Interdyscyplinarnego i grup diagnostyczno - pomocowych, obsługa administracyjna GKRPA, szkolenia stacjonarne i wyjazdowe członków GKRPA i Zespołu Interdyscyplinarnego wraz z kosztami transportu, pokrywanie kosztów sądowych, wysyłka korespondencji, koszty wydawania opinii przez biegłych orzekających w sprawie uzależnienia od alkoholu i inne niezbędne koszty wynikające z działań GKRPA,
 - f) zakup i dystrybucja materiałów, ulotek i książek na temat przeciwdziałania uzależnieniom oraz przemocy w rodzinie;
- 3) prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych, przeciwdziałania narkomanii i innych uzależnień oraz przemocy w rodzinie:
- a) realizowanie i dofinansowanie programów profilaktycznych dla uczniów oraz warsztatów szkoleniowych i konferencji dla rodziców, nauczycieli i innych grup zawodowych, w tym dla pracowników jednostek samorządu terytorialnego w ramach czynności służbowych związanych z obsługą Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Behawioralnych i Narkomanii, uczenie umiejętności służących zdrowemu i trzeźwemu życiu oraz informowanie o szkodliwości alkoholu i innych substancji psychoaktywnych,
 - b) realizowanie i dofinansowanie zorganizowanych zajęć profilaktycznych dla dzieci i młodzieży oraz ich rodzin w klubach, świetlicach, ośrodkach socjoterapeutycznych, placówkach wsparcia dziennego, placówkach oświatowych oraz innych środowiskach młodzieżowych,
 - c) realizacja programów z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie skierowanej do osób dotkniętych przemocą i osób stosujących przemoc w rodzinie w ramach lokalnego systemu wsparcia,
 - d) informowanie o dostępności usług terapeutycznych i pomocowych dla osób uzależnionych i ich rodzin oraz prowadzenie powszechnej edukacji w zakresie wiedzy o szkodliwości alkoholu i innych substancji uzależniających oraz zagrożeniu uzależnieniami behawioralnymi (np. hazard, Internet itp.),
 - e) profilaktyka zachowań ryzykownych i promocja zdrowia - udział w kampaniach i akcjach informacyjno - edukacyjnych, skierowanych do różnych grup odbiorców (konferencje, szkolenia, warsztaty, eventy), wykonanie i zakup materiałów profilaktycznych, prasa, książki specjalistyczne, broszury, plakaty, druki, ulotki, nagrody w konkursach i zawodach oraz inne materiały informacyjne, edukacyjne i promocyjne,

- f) diagnozowanie i monitorowanie problemów uzależnień oraz badanie efektywności lokalnych działań podejmowanych w ramach Programu,
 - g) tworzenie warunków zaspokajania potrzeb kulturalnych: dofinansowanie kosztów związanych z udziałem grup dzieci i młodzieży w spektaklach teatralnych, kinie, występach muzycznych, konkursach itp.
 - h) finansowanie szkoleń, kursów specjalistycznych w zakresie pracy profilaktycznej z dziećmi i młodzieżą oraz rozwijanie umiejętności prowadzenia zajęć profilaktycznych organizowanych dla nauczycieli, pedagogów, psychologów;
- 4) Wpieranie działań promujących trzeźwy i bezpieczny sposób spędzania czasu przez rodziny, dzieci i młodzież - wzmacnianie czynników chroniących i motywujących do większej aktywności w życiu społecznym:
- a) promowanie i finansowanie aktywnych form spędzania wolnego czasu przez rodziny, dzieci i młodzież,
 - b) dofinansowanie zajęć, imprez, projektów skierowanych do dzieci, młodzieży osób dorosłych, realizowanych w gminie;
- 5) Wspomaganie działalności instytucji, stowarzyszeń i osób fizycznych, służącej rozwiązywaniu problemów alkoholowych oraz innych uzależnień i przemocy w rodzinie. Współpraca z organizacjami pozarządowymi i innymi jednostkami pożytku publicznego w obszarze profilaktyki uzależnień:
- a) wspomaganie i dotowanie organizacji pozarządowych realizujących zadania w zakresie zagospodarowania czasu wolnego dzieciom i młodzieży zarówno w ich środowisku lokalnym jak i podczas wyjazdów, finansowanie ogólnodostępnych zajęć sportowych dla dzieci i młodzieży oraz programów szkolenia sportowego w różnych dyscyplinach sportowych,
 - b) współorganizowanie lokalnych imprez i programów sportowo - rekreacyjnych, kulturalnych lub prozdrowotnych,
 - c) wspomaganie działalności organizacji pozarządowych realizujących programy profilaktyczne o charakterze uniwersalnym (dla wszystkich) i selektywnym (dla grup zwiększonego ryzyka) w świetlicach, ośrodkach, klubach młodzieżowych i innych miejscach organizujących wolny czas dzieci i młodzieży,
 - d) współpraca z kościołami, organizacjami społecznymi i pozarządowymi w zakresie realizacji Programu, a w szczególności dofinansowanie placówek wsparcia dziennego, środowiskowych programów profilaktycznych;
- 6) Podejmowanie interwencji w związku z naruszeniem przepisów określonych w art. 13¹ i art. 15 ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi oraz występowanie przed sądem w charakterze oskarżyciela publicznego;

- a) wdrożenie działań z zakresu odpowiedzialnej sprzedaży napojów alkoholowych, w tym organizowanie szkoleń dla sprzedawców napojów alkoholowych oraz innych zainteresowanych służb;

§ 6. Zgodnie z art. 4¹ ust. 5 ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi, określa się wynagrodzenie za udział w posiedzeniu Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz udział członka GKRPA w posiedzeniu Zespołu Interdyscyplinarnego i posiedzeniu grupy diagnostyczno - pomocowej:

- 1) Przewodniczący Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych otrzymuje: 300 zł brutto za udział w posiedzeniu w GKRPA, 280 zł brutto za udział w posiedzeniu Zespołu Interdyscyplinarnego oraz udział w posiedzeniu grupy diagnostyczno - pomocowej
- 2) Członek Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, otrzymuje 280 złotych brutto za udział w posiedzeniu GKRPA, w posiedzeniu Zespołu Interdyscyplinarnego oraz udział w posiedzeniu grupy diagnostyczno - pomocowej
- 3) Wynagrodzenie przysługuje członkom obecnym na posiedzeniu na podstawie listy obecności.

§ 7. Zadania wynikające z Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Behawioralnych i Narkomanii na rok 2025 są finansowane ze środków z opłat za korzystanie z zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych a realizatorem Programu jest Urząd Miejski w Pszczynie.